

TÜRKİYE CUMHURİYETİ
ANAYASA MAHKEMESİ

BİRİNCİ BÖLÜM

KARAR

HÜSEYİN CARUŞ BAŞVURUSU

(Başvuru Numarası: 2013/7812)

Karar Tarihi: 6/10/2015

R.G. Tarih-Sayı: 20/11/2015-29538

BİRİNCİ BÖLÜM

KARAR

Başkan : Burhan ÜSTÜN
Üyeler : Serruh KALELİ
Hicabi DURSUN
Kadir ÖZKAYA
Rıdvan GÜLEÇ
Raportör : Nahit GEZGİN
Başvurucu : Hüseyin CARUŞ
Vekili : Av. Serkan AKBAŞ

I. BAŞVURUNUN KONUSU

1. Başvuru, gözünün yaralanmasıyla sonuçlanan olayın, etkili bir şekilde soruşturulmaması nedeniyle yaşam hakkının ihlal edildiği iddiası hakkındadır.

II. BAŞVURU SÜRECİ

2. Başvuru 7/10/2013 tarihinde Diyarbakır 1. Ağır Ceza Mahkemesi aracılığıyla yapılmıştır. Dilekçe ve eklerinin idari yönden yapılan ön incelemesi neticesinde, belirlenen eksiklikler tamamlanmış ve başvurunun Komisyona sunulmasına engel teşkil edecek bir eksikliğin bulunmadığı tespit edilmiştir.

3. Birinci Bölüm İkinci Komisyonunca 31/1/2014 tarihinde, başvurunun kabul edilebilirlik incelemesinin Bölüm tarafından yapılmasına karar verilmiştir.

4. Bölüm Başkanı tarafından 17/04/2014 tarihinde, başvurunun kabul edilebilirlik ve esas incelemesinin birlikte yapılmasına ve başvuru belgelerinin bir örneğinin görüş için Adalet Bakanlığına (Bakanlık) gönderilmesine karar verilmiştir.

5. Bakanlık tarafından 20/5/2014 tarihinde Anayasa Mahkemesine sunulan görüş, 4/6/2014 tarihinde başvurucuya tebliğ edilmiştir.

6. Başvurucu, Bakanlığın bu görüşüne karşı 9/6/2014 tarihinde beyanda bulunmuştur.

III. OLAY VE OLGULAR

A. Olaylar

7. Başvuru dilekçesi ve ekleri ile onaylı suretleri Diyarbakır Cumhuriyet Başsavcılığı (Cumhuriyet Başsavcılığı) tarafından gönderilen soruşturma dosyası içeriğinden tespit edilen olaylar özetle şöyledir:

8. Diyarbakır'da ikamet etmekte olup 1992 doğumlu olan başvuru, 25/6/2011 tarihinde saat 18.30-19.00 sıralarında, akrabası olan M.T.nin evine gitmek üzere Dicle Kent Bulvarı Park Ormanı civarında yürümekte iken toplantı ve gösteri yürüyüşü yapan kalabalık bir grup ile karşılaşmıştır.

9. Başvuru, bu gruptan korkup olay yerinden uzaklaşmak için bulunduğu caddeden bir sokağa geçmek istediği sırada bir patlama olmuş; patlamanın etkisiyle önce boğazında yanma hissetmiş, sonrasında ise bayılmıştır.

10. Başvuru, olay sonrasında saat 19.00 sıralarında, ilgili kamera görüntülerinin incelenmesi sonucunda da plaka sayısı ve kim tarafından kullanıldığı belirlenemeyen sivil bir araçla özel bir hastaneye götürülmüş; saat 19.04'te yapılan ilk muayenesinde *“Sol göze travma sonucu her iki göz kapağında 3x5 cm.lik hemotom (kanlanma) mevcut olup orbital (göz çukuru) tomografi ihtiyacı”* olduğu belirlendikten sonra Dicle Üniversitesi Hastanesi (Üniversite Hastanesi) acil servisine gönderilmiştir.

11. Aynı özel hastanenin telefon operatörü tarafından, saat 19.13'te 155 polis imdat hattı aranarak *“Bir yaralı hastalarının olduğu ve hastanın muhtemelen gaz fişeginin gözüne isabet etmesi sonucu yaralandığı”* bildirilmiştir.

12. Başvuru, Üniversite Hastanesinde gözünden ameliyat edilmekteyken olaydan özel hastane operatörünün ihbarı ile haberdar olan kolluk görevlileri, önce ihbarın yapıldığı özel hastaneye sonrasında ise başvurunun sevk edildiği Üniversite Hastanesine gitmişlerdir.

13. Kolluk görevlileri, Üniversite Hastanesinde görevli acil servis doktoru ile yaptıkları görüşme neticesinde başvurunun, hastaneye getirildiğinde baygın olması nedeniyle olaya ilişkin herhangi bir bilgi veremediğini belirtmişlerdir.

14. Başvurunun ancak 26/6/2011 tarihinde saat 10.05 sıralarında ifadesi alınabilmiş; başvuru, bahsedilen ifadesinde özetle *“25/6/2011 tarihinde akrabası M.T. 'nin evine giderken Dicle Kent Bulvarı Park Ormanı civarında, önünden ve arkasından gelen kalabalığı görünce korktuğunu ve Ç. Mobilya isimli işyerinin yan sokağından geçmek isterken bir patlama sesi duyup boğazında bir yanma hissettiğini, sonrasında yaşadıklarını hatırlamadığını, gözünü açtığı anda ise, hastanede olduğunu fark ettiğini”* bildirmiş ve *“yaralanmasına neden olan kişi ya da kişilerden şikâyetçi olmadığını”* beyan etmiştir.

15. Başvuru, aynı gün saat 14.00 sıralarında verdiği ikinci ifadesinde ise *“Olaydan ötürü sol gözünün görmediğini ve yaralanmasına sebep olan kişilerden şikâyetçi olduğunu”* söylemiştir.

16. Başvuru hakkında Üniversite Hastanesi tarafından 26/6/2011 tarihinde düzenlenen konsültasyon formunda *“Başvurunun plastik mermi isabeti sonucu sol gözde travma geçirdiği”* belirtilmiştir.

17. 25/6/2011 tarihinde meydana gelen olay ile ilgili olarak 26/6/2011 tarihinde saat 12.25 sıralarında kolluk tarafından bilgilendirilen nöbetçi Cumhuriyet Savcısınca kolluğa *“Taksirle yaralama suçundan işlem yapılması, mağdurun (başvurunun) ifadesinin alınması, olayın meydana geldiği yerdeki tüm kamera kayıtlarının talep edilmesi, olay yeri inceleme ekiplerinin olay yerinde çalışma yapması, mağdura ilk müdahalenin yapıldığı özel hastaneden kamera kayıtlarının incelenmek üzere talep edilmesi, meydana gelen toplumsal olaya müdahale saatlerinin belirlenerek tutanağa bağlanması ve şahsın toplumsal olaya karıştığı tespit edilirse ilgili şube müdürlüğü ile irtibata geçilmesi”* talimatı verilmiştir.

18. Kolluk tarafından olayın meydana geldiği yerin başvuru ile yapılan görüşme sonucunda belirlendiği (Başvuru ile yapılan görüşmenin zamanı hakkında bir açıklama yapılmamıştır.) belirtilerek 27/6/2011 tarihinde saat 11.30'da düzenlenen araştırma tutanağı şöyledir:

“26/6/2011 günü saat 8.45 sıralarında olay yerinde yapılan araştırmada, mahalle sakinleri ile görüşülmüş, olayı gören ya da bilen olmadığı anlaşılmış, çevrede yapılan araştırmalarda ise, Ç. Mobilya isimli iş yerinin yan tarafında sokak olmadığı, araç park edilmesi için bir alanın olduğu, buradaki ağaçların uzun olmasından dolayı da MOBESE kameralarının bu yeri görmediği, olay yerinde patlamadan ötürü gözle görülen herhangi bir iz veya emarenin bulunmadığı anlaşılmıştır.

Konuyla ilgili olarak, 27/6/2011 günü saat 10.00 sıralarında olay yerine gidilmiş, olayın olduğu alanda Ç.Mobilya, L. Mobilya ve Ç. Alışveriş Merkezi isimli iş yerlerinin görevlileri ile görüşülmüş, görevliler, 25/6/2011 günü saat 20.30'a kadar söz konusu iş yerlerinin açık olduğunu, gösteri yürüyüşünün yapıldığını, ancak herhangi bir patlama ya da yaralanma olayının olmadığını, iş yerlerinde güvenlik kamera sistemlerinin ise bulunmadığını beyan etmişlerdir

Ayrıca, Hüseyin Caruş'un doktoru ile yapılan görüşmede de, şahsın sol gözünde bir madde olduğu, ancak şu anda çıkaramadıklarını, yaraların iyileşmesi halinde çıkarabileceklerini söylediğine dair iş bu tutanak düzenlenmiştir.”

19. Cumhuriyet Savcısı'nın, toplumsal olaylara müdahale edilmiş ise saatlerinin ve yerlerinin tespit edilerek buna ilişkin tutanağın gönderilmesi yönünde verdiği talimat üzerine kolluk tarafından düzenlenen 28/6/2011 tarihli tutanakta aynen “155 ihbarlarının kayıtlarının tutulduğu ‘çağrı kayıt ve takip programı’ üzerinde yapılan teknik incelemede, söz konusu olaylara herhangi bir müdahalenin yapılmadığı, müdahale var ise dahi bununla ilgili bir anonsun yapılmadığı” tespitine yer verilmiştir.

20. Kolluk 28/6/2011 tarihinde olay yerindeki kavşak ve bulvarı gören güvenlik kameralarını incelemiş, söz konusu bölgede yürüyüş yapan birden fazla topluluğun bulunduğunu, bu yürüyüşlerin belirli bir süre devam edip sonlandığını ve bu süreçte topluluğa herhangi bir müdahalenin yapılmadığını belirlemiştir.

21. Başvuru hakkında 17/8/2011 tarihinde düzenlenen tıbbi evrakta “Sol konjunktivada hiperemi, kornea santralden geçen yukarı ve aşağı doğru sütürler mevcut olduğu, USG’ de delinme tespit edildiği, alt göz kapağı ekimotik yoğun ödemli, ‘göz çukuru kranial tomografide intraorbital yabancı cisim’ tespit edildiği” kaydedilmiştir.

22. Üniversite Hastanesince 12/9/2011 tarihinde giriş, 15/9/2011 tarihinde ise çıkış yaptığı belirtilen başvuru hakkında düzenlenen klinik çıkış formunun ilgili bölümleri şöyledir:

“Sol gözünde ağrı yakınması olan hasta, mevcut şikâyeti nedeniyle polikliniğimize başvurdu, 25/6/2011 tarihinde sol korneokskleral perforasyon (delinme), travmatik evissere, intraorbital yabancı cisim nedeniyle sol korneokskleral primer sütürasyon ameliyatı olmuştur, ameliyat notunda, ... yabancı cisim olmadığı izlendi... hasta bir hafta sonra gelecek şekilde eksterne edildi.”

23. Cumhuriyet Savcılığınca, anılan raporlar da gönderilmek suretiyle Diyarbakır Adli Tıp Şube Müdürlüğünden başvuru ile ilgili görüş talep edilmiş olup anılan kurum tarafından düzenlenen 18/11/2011 tarihli rapor şöyledir:

“Dicle Üniversitesi Tıp Fakültesi Hastanesi Göz Hastalıkları Anabilim dalı 25/6/2011 tarihli hasta muayene kartında sol gözde ağrı, kanama, görme kaybı olduğu, bugün saat 18.00 de gözüne gaz bombası patladığı; 26/6/2011 tarihli sayısız raporunda, sol göz hiperemik, kornea ödemli delinmenin mevcut olduğu, delinmenin dikildiği; 17/8/2011 tarihli tıbbi evrakta sol konjunktivada hiperemi, kornea santralden geçen yukarı ve aşağı doğru sütürler mevcut olduğu, USG’ de delinme tespit edildiği, alt göz kapağı ekimotik yoğun ödemli, göz çukuru kranial tomografide intraorbital yabancı cisim tespit edildiği kayıtlıdır.

Kafası kemiklerinde kırık, travmatik kafa içi değişim, herhangi bir iç organ büyük damar ya da sinir lezyonu tarif edilmediğine göre,

Kişide sol gözde delinmeye neden olan yaralanmasının; kişinin yaşamını tehlikeye sokan bir durum meydana getirmediği, kişinin vücudunda herhangi bir kemik kırığının tarif edilmediği, kişi üzerindeki etkisinin basit bir tıbbi müdahale ile giderilebilecek ölçüde hafif nitelikte olmadığı, organlarından birinin işlevinin sürekli zayıflaması ya da yitirilmesi hususunda görüş bildirilebilmesi için kişinin on iki (12) ay sonra en yakın sağlık kuruluşuna sevkini sağlanarak bir göz hastalıkları uzmanı tarafından muayene edilmesi suretiyle temin edilecek konsültasyon raporuyla birlikte kişinin muayene edilmek üzere kurumumuza gönderilmesi gerektiğini bildirir rapordur.”

24. Cumhuriyet Başsavcılığı, kolluğa gönderdiği 23/10/2012 tarihli yazıyla “Söz konusu olaya ilişkin şüpheli veya şüphelilerin ‘Taksirle yaralama’ suçundan dava zamanaşımı süresi olan 25/6/2019 tarihine kadar aranması, bulduklarında savunmalarının alınması, hazırlanacak soruşturma evrakının mevcutlu olarak Başsavcılıklarına gönderilmesi, bulanamadıkları takdirde, yapılan araştırma sonucunun üçer aylık dönemlerde bildirilmesi, evrakın şüphelilerin açık kimliklerinin tespit edildiği veya savunmalarının alındığı ya da dava zamanaşımı süresi dolduğunda Başsavcılıklarına gönderilmesi” talimatı vermiştir.

25. Başvurucunun 6/9/2013 tarihli dilekçesi üzerine Cumhuriyet Başsavcılığınca verilen cevap yazısında “25/6/2011 tarihinde meydana gelen toplumsal olaylar neticesinde, müştekinin (başvurucunun) yaralanması olayı ile ilgili yürütülen soruşturmada, olayın faillerinin tespiti için, 25/6/2019 tarihine kadar aranmaları hususunda daimi arama kararı yazıldığı ve soruşturmanın ‘faili meçhul’ olarak devamına” karar verildiği belirtilmiştir.

26. Bu yazı başvurucuya 6/9/2013 tarihinde tebliğ edilmiş olup başvuru yasal süresi içinde 7/10/2013 tarihinde bireysel başvuruda bulunmuştur.

27. Anayasa Mahkemesi tarafından, söz konusu soruşturma dosyasının onaylı suretlerinin gönderilmesi ilgili Cumhuriyet Başsavcılığından talep edilmiş olup talep gereğince 25/6/2015 tarihinde onaylı suretleri Ulusal Yargı Ağı Projesi üzerinden gönderilen dosyanın incelenmesinden, olayın fail veya faillerinin tespit edilememiş olduğu ile ilgili kolluk tarafından aynı tarihte buna ilişkin bir tutanak düzenlenip tespite yönelik çalışmaların devam ettiğinin Cumhuriyet Başsavcılığına bildirildiği; soruşturmada, Cumhuriyet Başsavcılığınca 23/10/2012 tarihinde verilen “Daimi Arama” kararından sonra faillerin bu karar gereğince aranmasına devam edildiğinin kolluk tarafından Cumhuriyet Başsavcılığına bildirilmesi dışında başkaca bir işlemin yapılmadığı anlaşılmıştır.

B. İlgili Hukuk

28. 26/9/2004 tarihli ve 5237 sayılı Türk Ceza Kanunu’nun “Dava Zamanaşımı” kenar başlıklı 66. maddesinin ilgili bölümleri şöyledir:

“ (1) Kanunda başka türlü yazılmış olan haller dışında kamu davası;

...

- d) Beş yıldan fazla ve yirmi yıldan az hapis cezasını gerektiren suçlarda on beş yıl,
e) Beş yıldan fazla olmamak üzere hapis veya adli para cezasını gerektiren suçlarda sekiz yıl,

Geçmesiyle düşer.

(2) Fiili işlediği sırada on iki yaşını doldurmuş olup da on beş yaşını doldurmamış olanlar hakkında, bu sürelerin yarısının; on beş yaşını doldurmuş olup da on sekiz yaşını doldurmamış olan kişiler hakkında ise, üçte ikisinin geçmesiyle kamu davası düşer.

(3) Dava zamanaşımı süresinin belirlenmesinde dosyadaki mevcut deliller itibarıyla suçun daha ağır cezayı gerektiren nitelikli halleri de göz önünde bulundurulur.

(4) Yukarıdaki fıkralarda yer alan sürelerin belirlenmesinde suçun kanunda yer alan cezasının yukarı sınırı göz önünde bulundurulur; seçimlik cezaları gerektiren suçlarda zamanaşımı bakımından hapis cezası esas alınır.

...”

29. 5237 sayılı Kanun’un “Dava zamanaşımı süresinin durması veya kesilmesi” kenar başlıklı 67. maddesinin ilgili bölümleri şöyledir:

“(2) Bir suçla ilgili olarak;

a) Şüpheli veya sanıklardan birinin savcı huzurunda ifadesinin alınması veya sorguya çekilmesi,

b) Şüpheli veya sanıklardan biri hakkında tutuklama kararının verilmesi,

c) Suçla ilgili olarak iddianame düzenlenmesi,

d) Sanıklardan bir kısmı hakkında da olsa, mahkûmiyet kararı verilmesi,

Halinde, dava zamanaşımı kesilir.

(3) Dava zamanaşımı kesildiğinde, zamanaşımı süresi yeniden işlemeye başlar. Dava zamanaşımını kesen birden fazla nedenin bulunması halinde, zamanaşımı süresi son kesme nedeninin gerçekleştiği tarihten itibaren yeniden işlemeye başlar.

(4) Kesilme halinde, zamanaşımı süresi ilgili suça ilişkin olarak Kanunda belirlenen sürenin en fazla yarısına kadar uzar.”

30. Hâkimler ve Savcılar Yüksek Kurulunun soruşturma usul ve esaslarına ilişkin 18/10/2011 tarihli genelgesinin ilgili bölümü şöyledir:

“ ...

50. Faili meçhul olay ve cinayetlerin soruşturulmasında,

... ”

g) Soruşturma evraklarının ilgili Cumhuriyet savcısı tarafından sık sık gözden geçirilmesi, ancak sadece soruşturma evrakının en üstündeki müzekkereye cevap verilmiş olup olmadığı ile yetinilmeyerek içeriği itibarıyla başkaca eksik kalmış bir husus varsa onun da tamamlanması için gerekli yazının yazılması, sonucunun uygun aralıklarla takip edilmesi,

...”

IV. İNCELEME VE GEREKÇE

31. Mahkemenin 6/10/2015 tarihinde yapmış olduğu toplantıda başvuruçunun 7/10/2013 tarihli ve 2013/7812 numaralı bireysel başvurusu incelenip gereği düşünüldü:

A. Başvuruçunun İddiaları

32. Başvuruçunun, 25/6/2011 tarihinde bir akrabasına giderken toplantı ve gösteri yürüyüşüne katılan kalabalık bir grup ile karşılaştığını, bu gruptan korkup kendini korumak amacıyla yandaki sokağa geçmek istediği sırada kolluk görevlilerinin attıkları bir gaz kapsülünün yüz bölgesine isabet etmesi sonucu yüzünden ve iki gözünden yaralandığını, bu yaralanma nedeniyle bir gözünün görme işlevini kaybettiğini ancak Cumhuriyet Başsavcılığı tarafından olay hakkında etkili bir şekilde soruşturma yapılmadığını, olayın faillerinin tespit edilemediğini ve soruşturmada “*Daimi arama*” kararı verildiğini belirterek Anayasa’nın 17. maddesi ile Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi’nin (Sözleşme) 3. maddesinde güvence altına alınan “*işkence ve kötü muamele yasağı*” ve Anayasa’nın 40. maddesi ile Sözleşme’nin 13. maddesinde güvence altına alınan “*etkili başvuru*” hakkının ihlal edildiğini ileri sürmüş; ihlallerin tespiti, soruşturmanın etkili bir şekilde yapılması ile maddi ve manevi tazminata karar verilmesi taleplerinde bulunmuştur.

B. Değerlendirme

33. Bakanlığın konu hakkındaki görüşünde, öncelikli olarak söz konusu şikâyetin Anayasa’nın 17. ve Sözleşme’nin 3. maddeleri hükümleri çerçevesinde ve Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi (AİHM) içtihatları ile Anayasa Mahkemesinin bu konuyla ilgili verdiği bireysel başvuru kararları ışığında değerlendirilmesinin uygun olacağı belirtilmiştir. Bu kapsamda Sözleşme’nin 3. maddesinin esasının ihlal edildiği iddiası hakkında yapılan değerlendirmede, AİHM içtihatlarına dayanılarak anılan maddeye aykırı uygulamalara ilişkin iddiaların uygun delil unsuruyla desteklenmesi gerektiği; iddia edilen yaralanmanın, tıbbi raporla desteklense dahi güvenlik güçleri tarafından yapıldığının kanıtlanamadığı durumlarda, 3. maddenin esasının ihlal edildiğinin AİHM tarafından kabul edilmediği ve AİHM’in, delilleri değerlendirmek amacıyla “*her türlü şüpheden uzak*” delil ölçütüne başvurduğu ifade edilmiştir.

34. Bu kapsamda somut başvuruya ilişkin olarak başvuruçunun olay günü düzenlenen gösteriye katıldığına ve dolayısıyla güvenlik güçleriyle karşı karşıya kaldığına dair herhangi bir resmî kaydın mevcut olmadığı belirtilmiştir. Ayrıca başvuruçunun gerek soruşturma aşamasında ve gerekse bireysel başvuru formunda, toplumsal gösteriye katılmadığını, nasıl ve kim tarafından yaralandığını görmediğini beyan ettiğine ve soruşturma dosyasındaki mevcut tutanaklar ile olay yeri inceleme raporunda da herhangi bir gaz kapsülüne rastlanılmadığının belirtildiğine dikkat çekilerek başvuruçunun, polis tarafından atılan gaz kapsülü parçası nedeniyle yaralanması sonucu kötü muameleyle maruz kaldığı yönündeki şikâyetlerinin, her türlü makul şüpheden uzak delil ile desteklenip desteklenmediği yönünden bir değerlendirme yapılması gerektiği ifade edilmiştir.

35. Bakanlık görüşünde Sözleşme’nin 3. maddesinin usul yönünden ihlal edildiği iddiası açısından yapılan değerlendirmede, yine AİHM içtihatlarına dayanılarak Sözleşme’nin 2. maddesinde güvence altına alınan yaşama hakkının ihlali iddialarında olduğu gibi 3. maddesi kapsamındaki iddialar konusunda da devletin bu iddiaları etkili bir şekilde soruşturma yükümlülüğü altında bulunduğu, bu yükümlülüğün pozitif nitelikte bir usul yükümlülüğü olduğu, buna göre yürütülen soruşturmanın, sorumluların tespit edilip gerektiği takdirde cezalandırılmalarını sağlayacak şekilde etkili olması gerektiği, burada söz konusu olanın

sonuca ilişkin değil, araçlara ilişkin bir yükümlülük olduğu, yetkililerin olayla ilgili delillerin toplanması için makul olan tedbirleri almış olmaları gerektiği, bu bağlamda da makul derecede ivedilik ve özen şartının zımni olarak bulunduğu, ayrıca mağdurların meşru çıkarlarının korunması ve gerekli önlemlerin alınması ölçüsünde davaya katılmalarının da önem arz ettiği ifade edilmiştir.

36. Bakanlık görüşünde, soruşturmada yapılan işlemler tek tek sıralanmış ve olay yeri incelemesinin yapıldığı, olayı gören MOBESE ve çevre iş yeri kamera görüntülerinin incelendiği, bu görüntülerde müdahaleye ve patlamaya rastlanılmadığı, yaralanmayla ilgili raporun ve başvuru formunun ifadesinin alındığı belirtilmiştir.

37. Başvurucu, Bakanlığın bu görüşüne karşı sunduğu cevabında, iddialarına ilişkin ispat yükümlülüğünün kendisine ait olmadığını ve soruşturma mercilerinin, toplumsal gösteriyi önlemek için görevlendirilen kolluk görevlilerinin açık kimlikleri ile gaz kapsülleri ve plastik mermiler hakkında kolluk tarafından tutulan kayıtları araştırmadıklarını belirtmiştir. Ayrıca gözünden çıkartılan metal cismi incelenmediğini ve tanıkların ifadelerinin alınmadığını ileri sürerek başvuru formundaki taleplerini yinelemiştir.

38. Somut olayda başvuru, gözünden yaralanmayla sonuçlanan olayın etkili bir şekilde soruşturulmadığının yanında, söz konusu yaralanmayı meydana getiren eylemin bir devlet görevlisi tarafından gerçekleştirildiğini, başka deyişle devletin, maddi yükümlülüğünü de ihlal ettiğini ileri sürmüş ise de başvuru formu ve ekleri ile devam eden başvuruya konu soruşturmadaki hâlihazırdaki deliller, söz konusu iddiayı bu aşamada incelemeye imkân vermemektedir.

39. Bu nedenle somut olaya ilişkin değerlendirme, başvuruya konu olayın kendine özgü koşulları dikkate alınarak Anayasa'nın 17. maddesinin üçüncü fıkrası kapsamında ve sadece devletin pozitif yükümlülüğüne bağlı olarak etkili soruşturma yükümlülüğü bakımından yapılmıştır.

1. Kabul Edilebilirlik Yönünden

40. Somut başvuruda, başvuru formunun yaralanmasıyla sonuçlanan olay hakkında Cumhuriyet Başsavcılığı tarafından "*Taksirle yaralama*" suçundan yapılmakta olan ceza soruşturması derdesttir. Bu nedenle başvuru yollarının tüketilmesi kuralı açısından ayrı bir değerlendirme yapılması gerekir.

41. Anayasa'nın 148. maddesinin üçüncü fıkrası şöyledir:

"... Başvuruda bulunabilmek için olağan kanun yollarının tüketilmiş olması şarttır."

42. 30/3/2011 tarihli ve 6216 sayılı Anayasa Mahkemesinin Kuruluşu ve Yargılama Usulleri Hakkında Kanun'un 45. maddesinin (2) numaralı fıkrası şöyledir:

"İhlale neden olduğu ileri sürülen işlem, eylem ya da ihmal için kanunda öngörülmiş idari ve yargısal başvuru yollarının tamamının bireysel başvuru yapılmadan önce tüketilmiş olması gerekir."

43. Anılan Anayasa ve Kanun maddelerinde yer verilen kanun yollarının tüketilmesi koşulu, bireysel başvurunun temel hak ihlallerini önlemek için son ve olağanüstü bir çare olmasının doğal sonucudur. Diğer bir ifadeyle temel hak ihlallerini öncelikle idari makamların ve derece mahkemelerinin gidermekle yükümlü olması, kanun yollarının tüketilmesi koşulunu zorunlu kılmaktadır (*Necati Gündüz ve Recep Gündüz*, B. No: 2012/1027, 12/2/2013, § 20).

44. Temel hak ve özgürlüklere saygı, devletin tüm organlarının anayasal ödevi olup bu ödevin ihmal edilmesi nedeniyle ortaya çıkan hak ihlallerinin düzeltilmesi idari ve yargısal makamların görevidir. Bu nedenle temel hak ve özgürlüklerin ihlal edildiği iddialarının öncelikle derece mahkemeleri önünde ileri sürülmesi, bu makamlar tarafından değerlendirilmesi ve bir çözüme kavuşturulması esastır (*Ayşe Zıraman ve Cennet Yeşilyurt*, B. No: 2012/403, 26/3/2013, § 16).

45. Diğer taraftan, etkili bir başvurudan söz edebilmek için başvuru yolunun sadece hukuken mevcut bulunması yeterli olmayıp bu yolun uygulamada fiilen de etkili olması ve başvuru makamının ihlal iddiasının özünü ele alma yetkisine sahip bulunması gerekir. Başvuru yolunun ancak bir hak ihlali iddiasını önleyebilme, devam etmekteyse sonlandırabilme veya sona ermiş bir hak ihlalini karara bağlayabilme ve bunun için uygun bir giderim (tazminat) sunabilmesi hâlinde etkililiğinden söz etmek mümkün olabilir. Yine vuku bulmuş bir hak ihlali iddiası söz konusu olduğunda tazminat ödenmesinin yanı sıra sorumluların ortaya çıkarılması bakımından da yeterli usule ilişkin güvencelerin sağlanması gerekir (*S.S.A.*, B. No: 2013/2355, 7/11/2013, § 28; benzer yöndeki AİHM kararı için bkz. *Ramirez Sanchez/Fransa*, B. No: 59450/2000, 4/7/2006, §§ 157-160).

46. Öncelikle “başvuru yollarının tüketilmesi” kuralı, bir soruşturmanın etkili olup olmadığı yönünden inceleme yapabilmek için mutlak surette gerekli olmasa da yürütülen soruşturmanın makul bir süreyi aşmaması şartıyla ilgili kamu makamları tarafından nasıl sonlandırılacağına beklenmesi, bireysel başvuru ile getirilen koruma mekanizmasının ikincil niteliğine uygun olacaktır.

47. Ancak bir soruşturmanın açılmayacağına, soruşturmada ilerleme olmadığına, etkili bir ceza soruşturması yapılmadığına ve ileride de böyle bir soruşturmanın yürütüleceği konusunda en ufak gerçekçi bir şans olmadığına farkına vardıkları veya varmaları gerektiği andan itibaren, başvuru tarafından yapılan bireysel başvuruların, kabul edilmesine karar verilmelidir. Yaşam hakkı ile ilgili böyle bir durumda, başvuru sahipleri gerekli özeni göstermeli, inisiyatifleri ele alabilmeli ve şikâyetlerini çok uzun süre geçirmeden Anayasa Mahkemesine sunabilmelidirler. Soruşturmanın çok uzun sürmesi sonucunda soruşturma süreci tamamlanmadan başvuru yapılması durumunda, ölenin yakınlarına karşı çok katı bir tutum takınılmadan bir değerlendirme yapılmalıdır. Ancak bu durumun tespiti doğal olarak her davanın şartlarına bağlı olarak değerlendirilecektir (*Rahil Dink ve diğerleri*, B. No: 2012/848, 17/7/2014, § 77; benzer yöndeki AİHM kararı için bkz. *Kadri Budak/Türkiye* B. No: 44814/07, 9/12/2014, § 55).

48. Buna göre başvuru sahibinin Anayasa'nın 17. maddesine ilişkin şikâyetleri açısından kabul edilebilirlik değerlendirmesi yapılırken başvuru yollarının tüketilmesi yönünde karar verebilmek için devletin, Anayasa'nın 17. maddesi kapsamında “etkili soruşturma yapma” pozitif yükümlülüğünün çerçevesinin ve somut olayda ne şekilde yerine getirildiğinin tespiti gerekmektedir. İç içe girmiş olması nedeniyle kabul edilebilirlik konusundaki bu değerlendirmenin esas hakkındaki inceleme ile birlikte yapılması gerektiği sonucuna varılmıştır.

49. Öte yandan başvuru yollarının tüketilmesi kuralı açısından yapılması gereken bir diğer değerlendirme de somut olayda etkili bir ceza soruşturması yürütme zorunluluğunun mutlak surette bulunup bulunmadığıdır.

50. Usul yükümlülüğünün bir olayda gerektirdiği soruşturma türünün, bireyin maddi ve manevi varlığını koruma hakkının esasına ilişkin yükümlülüklerin cezai bir yaptırım gerektirmediğine bağlı olarak tespiti gerekmektedir. Kasten ya da saldırı veya kötü muameleler sonucu meydana gelen ölüm ve yaralama olaylarına ilişkin davalarda Anayasa'nın 17. maddesi

gereğince devletin, ölümcül ya da yaralamalı saldırı durumunda sorumluların tespitine ve cezalandırılmalarına imkân verebilecek nitelikte cezai soruşturmalar yürütme yükümlülüğü bulunmaktadır. Bu tür olaylarda yürütülen idari ve hukuki soruşturmalar ve davalar sonucunda sadece tazminat ödenmesi, bu hak ihlalini gidermek ve mağdur sıfatını ortadan kaldırmak için yeterli değildir (*Serpil Kerimoğlu ve diğerleri*, B. No: 2012/752, 17/9/2013, § 55).

51. Buna göre yapılan incelemede, Cumhuriyet Başsavcılığının olay hakkında “taksirle yaralama” suçundan soruşturma yaptığı görülmüşse de soruşturmada, başvurunun fiziksel bütünlüğünün ihlaline kasten sebebiyet verilmediğini gösteren herhangi bir bulguya rastlanılmadığı gibi olayın meydana geldiği koşulların da bu anlamda şüphe uyandırdığı anlaşılmıştır.

52. Dolayısıyla başvurunun Anayasa’nın 17. maddesinin ihlal edildiğine dair iddiasının 6216 sayılı Kanun’un 48. maddesi uyarınca açıkça dayanaktan yoksun olmadığı tespit edilmiştir. Başka bir kabul edilemezlik nedeni de bulunmadığından başvurunun bu kısmının, kabul edilebilir olduğuna karar verilmesi gerekir.

53. Başvurucu ayrıca yaralanma olayı ile ilgili olarak yürütülen soruşturmada, etkili bir soruşturma yürütülmemiş olarak “*Daimi Arama*” kararı alındığını, bu karar nedeniyle de Anayasa’nın 40. maddesinde güvence altına alınan etkili başvuru hakkının ihlal edildiğini iddia etmiştir.

54. Başvurucunun, soruşturmanın etkili yürütülmediği yönündeki iddiası açıkça dayanaktan yoksun bulunmayarak Anayasa’nın 17. maddesi kapsamında incelenmiştir. Ayrıca bu bağlamda Anayasa’nın 40. maddesinin de ihlal edildiği iddiasının değerlendirilmesine gerek görülmemiş olup bu yöndeki şikâyetler de Anayasa’nın 17. maddesinin üçüncü fıkrası kapsamında incelenmiştir.

2. Esas Yönünden

a. Genel İlkeler

55. Anayasa’nın 17. maddesinin üçüncü fıkrası şöyledir:

“Kimseye işkence ve eziyet yapılamaz; kimse insan haysiyetiyle bağdaşmayan bir cezaya veya muameleye tabi tutulamaz.”

56. Sözleşme’nin 3. maddesi şöyledir:

“Hiç kimse işkenceye, insanlık dışı ya da onur kırıcı ceza veya muamelelere tabi tutulamaz.”

57. Anayasa’nın 17. maddesinde düzenlenen hak kapsamında devletin, pozitif bir yükümlülük olarak yetki alanında bulunan tüm bireylerin maddi ve manevi varlığını koruma hakkını gerek kamusal makamların gerek diğer bireylerin, gerekse kişinin kendisinin eylemlerinden kaynaklanabilecek risklere karşı koruma yükümlülüğü bulunmaktadır. Devlet, bireyin maddi ve manevi varlığını her türlü tehlikeden, tehditten ve şiddetten korumakla yükümlüdür (*Cezmi Demir ve diğerleri*, B. No: 2013/293, 17/7/2014, § 105; *Serpil Kerimoğlu ve diğerleri*, § 51).

58. AİHM, devletin pozitif yükümlülüklerinin, özel kişilerin eylemlerini de içerdiğini belirtmiştir. Devlet, kamu görevlilerinde olduğu gibi özel kişiler tarafından gerçekleştirilecek kötü muamelelere karşı da yeterli korumayı ve yasal çerçeveyi sağlamakla yükümlüdür (*Denis Vasilyev/Rusya*, B. No: 32704/04, 17/12/2009, § 98; *Yehovanın Şahitleri Gldani Cemaatinin*

97 Üyesi ve diğer 4 kişi/Gürcistan, B. No: 71156/01, 3/5/2007, § 96; Costello-Roberts/Birleşik Krallık, B. No: 13134/87, 25/3/1993, §§ 26-28; X ve Y/Hollanda, B. No: 8978/80, 26/3/1985, § 27).

59. Devletin, kişinin maddi ve manevi varlığını koruma hakkı kapsamında sahip olduğu bu pozitif yükümlülüğün usule ilişkin bir boyutu da bulunmaktadır. Bu usul yükümlülüğü çerçevesinde devlet, doğal olmayan her türlü fiziksel ve ruhsal saldırı olayının sorumlularının belirlenmesini ve gerekiyorsa cezalandırılmasını sağlayabilecek etkili resmî bir soruşturma yürütmek durumundadır. Bu tarz bir soruşturmanın temel amacı, söz konusu saldırıları önleyen hukukun etkin bir şekilde uygulanmasını güvence altına almak ve kamu görevlilerinin ya da kurumlarının karıştığı olaylarda, bunların sorumlulukları altında meydana gelen olaylar için hesap vermelerini sağlamaktır (*Cezmi Demir ve diğerleri*, § 106; benzer yöndeki AİHM kararları için bkz. *Anguelova/Bulgaristan*, B. No: 38361/97, 13/6/2002, § 137; *Jasinskis/Letonya*, B. No: 45744/08, 21/12/2010, § 72).

60. Buna göre bireyin, bir devlet görevlisi ya da üçüncü kişi tarafından hukuka aykırı olarak ve Anayasa'nın 17. maddesini ihlal eder biçimde bir muameleye tabi tutulduğuna ilişkin savunulabilir bir iddiasının bulunması hâlinde Anayasa'nın 17. maddesi, "*Devletin temel amaç ve görevleri*" kenar başlıklı 5. maddedeki genel yükümlülükle birlikte yorumlandığında etkili resmî bir soruşturmanın yapılmasını gerektirmektedir. Bu soruşturma, sorumluların belirlenmesini ve cezalandırılmasını sağlamaya elverişli olmalıdır. Şayet bu olanaklı olmazsa bu madde, sahip olduğu öneme rağmen pratikte etkisiz hâle gelecek ve bazı hâllerde devlet görevlilerinin fiilî dokunulmazlıktan yararlanarak kontrolleri altında bulunan kişilerin haklarını istismar etmeleri mümkün olacaktır (*Tahir Canan*, B. No: 2012/969, 18/9/2013, § 25; benzer yöndeki AİHM kararı için bkz. *Corsacov/Moldova*, B. No: 18944/02, 4/4/2006, § 68).

61. Yürütülen ceza soruşturmalarının amacı, kişinin maddi ve manevi varlığını koruyan mevzuat hükümlerinin etkili bir şekilde uygulanmasını ve sorumluların ölüm ya da yaralama olayına ilişkin hesap vermelerini sağlamaktır. Bu bir sonuç yükümlülüğü değil, uygun araçların kullanılması yükümlülüğüdür. Diğer taraftan burada yer verilen değerlendirmeler hiçbir şekilde Anayasa'nın 17. maddesinin, başvuruçulara üçüncü tarafları adli bir suç nedeniyle yargılatma ya da cezalandırma hakkı (Benzer yöndeki AİHM kararı için bkz. *Perez/Fransa*, 47287/99, 22/7/2008, § 70) ya da tüm yargılamaları mahkûmiyetle ya da belirli bir ceza kararıyla sonuçlandırma ödevi (*Tanlı/Türkiye*, B. No: 26129/95, 10/4/2001, § 111) yüklediği anlamına gelmemektedir (*Serpil Kerimoğlu ve diğerleri*, § 56).

62. Soruşturma yükümlülüğünün; sonuç yükümlülüğü değil, uygun araçların kullanılması yükümlülüğü olması, her soruşturmada mağdurların olaylarla ilgili beyanlarıyla bağdaşan bir sonuca varılması gerektiği anlamına gelmemektedir. Ancak soruşturma kural olarak olayın gerçekleştiği koşulların belirlenmesini ve iddiaların doğru olduğunun kanıtlanması hâlinde sorumluların tespit edilerek cezalandırılmasını sağlayacak nitelikte olmalıdır (Benzer yöndeki AİHM kararı için bkz. *Mikheyev/Rusya*, B. No: 77617/01, 26/1/2006, § 107).

63. Yürütülecek ceza soruşturmaları, sorumluların tespitine ve cezalandırılmalarına imkân verecek şekilde etkili ve yeterli olmalıdır. Soruşturmanın etkili ve yeterli olduğundan söz edebilmek için soruşturma makamlarının resen harekete geçerek olayı aydınlayabilecek ve sorumluların tespitine yarayabilecek bütün delilleri toplamaları gerekir. Dolayısıyla kötü muamele iddialarının gerektirdiği soruşturma bağımsız bir şekilde hızlı ve derinlikli yürütülmelidir. Diğer bir ifadeyle yetkililer, olay ve olguları ciddiyle öğrenmeye çalışmalı ve soruşturmayı sonlandırmak ya da kararlarını temellendirmek için çabuk ve temelden yoksun sonuçlara dayanmamalıdır (*Cezmi Demir ve diğerleri*, § 103; benzer yöndeki AİHM kararları

için bkz. *Assenov ve diğerleri/Bulgaristan*, B. No: 24760/94, 28/10/1998, § 103; *Batı ve diğerleri/Türkiye*, B. No: 33097/96, 57834/00, 3/6/2004, § 136).

64. Bu kapsamda yetkililer diğer deliller yanında görgü tanıklarının ifadeleri ile kriminalistik bilirkişi incelemeleri dâhil olmak üzere söz konusu olayla ilgili kanıtları toplamak için alabilecekleri bütün makul tedbirleri almalıdırlar (*Tanrıkulu/Türkiye* [BD], B. No: 23763/94, 8/7/1999, § 104; *Gül/Türkiye*, B. No: 22676/93, 14/12/2000, § 89).

65. Devletin pozitif yükümlülüğü kapsamında bazen tek başına soruşturma yapılmamış olması yahut yeterli soruşturma yapılmamış olması da kötü muamele teşkil edebilmektedir. Dolayısıyla şartlar ne olursa olsun, yetkililer resmî şikâyet yapılır yapılmaz harekete geçmelidirler. Şikâyet yapılmadığında bile kötü muamele olduğunu gösteren yeterli kesin belirtiler olduğunda soruşturma açılması sağlanmalıdır. Bu bağlamda soruşturmanın derhâl başlaması, bağımsız biçimde, kamu denetimine tabi olarak özenli ve süratli yürütülmesi ve bir bütün olarak etkili olması gerekir (*Tahir Canan*, § 25; benzer yöndeki AİHM kararı için bkz. *Batı ve diğerleri/Türkiye*, §§ 133, 134).

66. Kötü muameleyle ilişkin şikâyetler hakkında yapılan soruşturma söz konusu olduğunda yetkililerin hızlı davranması önemlidir. Bununla birlikte belirli bir durumda bir soruşturmanın ilerlemesini engelleyen sebepler ya da zorlukların olabileceği de kabul edilmelidir. Ancak kötü muameleyle yönelik soruşturmalarda, hukuk devletine bağlılığın sağlanması, hukuka aykırı eylemlere hoşgörü ve teşvik gösterildiği görünümü verilmesinin engellenmesi, herhangi bir hile ya da kanunsuz eyleme izin verilmemesi ve kamuoyunun güveninin sürdürülmesi için yetkililer tarafından soruşturmanın azami bir hız ve özenle yürütülmesi ve özellikle hayatı tehlikeye atan suçların cezasız bırakılmaması gerekir (*Cezmi Demir ve diğerleri*, § 117; benzer yöndeki AİHM kararları için bkz. *Mayorano ve diğerleri/İtalya*, B. No: 28634/06, 15/12/2009, § 124; *McKerr/Birleşik Krallık*, B. No: 28883/95, 4/5/2001, §§ 111, 114; *Opuz/Türkiye*, B. No: 33401/02, 9/6/2009, § 150; *Öneryıldız/Türkiye* [BD], B. No: 48939/99, 31/11/2004, § 96).

67. Mahkemelerin, özellikle işkence ve kötü muamele niteliğindeki bir olayın zamanaşımına uğramaması için ellerinden gelen tüm gayreti sarf etmeleri ve tüm araçlara başvurmaları gerekir. Kötü muamele iddialarına ilişkin bir ceza davası söz konusu olduğunda yetkililer tarafından ivedilikle verilecek bir yanıt, eşitlik ilkesi içinde genel olarak kamunun güveninin korunması açısından temel bir unsur olarak sayılabilir ve kanun dışı eylemlere karışanlara karşı gösterilecek her türlü hoşgörüden kaçınmaya olanak tanır (*Tahir Canan*, § 116; benzer AİHM kararları için bkz. *Hüseyin Esen/Türkiye*, B. No: 49048/99, 8/8/2006; *Özgür Kılıç/Türkiye*, B. No: 42591/98, 24/9/2002).

68. AİHM, işkence veya kötü muameleyle suçlanılan durumlarda “*etkili başvuru*”nun amaçları çerçevesinde, cezai işlemlerin ve hüküm verme sürecinin zamanaşımına uğramamasının ve genel af veya affın mümkün kılınmamasının büyük önem taşıdığına işaret etmiştir. Ayrıca AİHM, soruşturması veya davası süren görevlinin görevinin askıya alınmasının ve hüküm alması durumunda meslekten men edilmesinin önemine dikkat çekmiştir (*Abdülşamet Yaman/Türkiye*, B. No: 32446/96, 2/11/2004, § 55; *Eski/Türkiye*, B. No: 8354/04, 5/6/2012, § 34; benzer yönde Birleşmiş Milletler İşkenceyi Önleme Komitesi Nihai ve Tavsiye Kararları için bkz. *Türkiye*, 27/5/2003, CAT/C/CR/30/5).

b. İlkelerin Başvuruya Uygulanması

69. Yukarıda belirtilen usul yükümlülüğü kapsamındaki ilkeler bağlamında somut olay, öncelikle soruşturmanın etkililiği adına aranan, kötü muamele niteliğindeki olayı

aydınlatılabilecek ve sorumluların tespitine yarayabilecek bütün delillerin toplanması ölçütü açısından değerlendirilecektir.

70. Somut olaya bu yönüyle bakıldığında başvuru yapması beklenmeksizin yetkililerce resen harekete geçilerek soruşturmanın başlatılıp başvuru yapmalarına ilişkin tıbbi raporların alındığı ve niteliklerinin saptandığı görülmüştür. Ayrıca olay yerine ilişkin kamera görüntülerinin incelendiği görülmekle birlikte, yapılan soruşturmanın, söz konusu olayın nedeni ile sorumlu kişilerin ortaya çıkarılması imkânını zayıflatan ve etkililiğine önemli derecede tesir eden birtakım eksiklikler içerdiği görülmüştür.

71. Somut olayda kolluk görevlileri, 26/6/2011 tarihinde başvuru yapmasını ifadesini aldıktan yaklaşık iki saat sonra Cumhuriyet Savcısı'nı durumdan haberdar edip kendisinden diğer talimatlar yanında olay yerinde maddi delil incelemesi çalışması yapmaları talimatını da (bkz. § 17) almalarına rağmen bu yönde herhangi bir işlem yapmamışlardır.

72. Kolluk görevlilerinin, söz konusu olayın gerçekleştiği bölgede ayrıntılı bir maddi delil araştırması yapmadıkları sadece Cumhuriyet Savcısı'nı olaydan haberdar etmeden ve başvuru yapmasını ifadesini almadan önce olay yerine gidip düzenledikleri tutanakta da ifade ettikleri üzere "*patlamadan dolayı gözle görülen bir iz veya emareye*" rastlamadıkları görülmüştür (bkz. § 18).

73. Açıkça görüldüğü üzere olay yerinde bulunması muhtemel ve özellikle olayın hangi tür bir silahla ve ne şekilde gerçekleştirildiği hususunda kritik öneme sahip olan delillerin kaybolmaması için derhâl olay yerine giderek bilimsel usullerle detaylı bir inceleme yapmak suretiyle makul tedbirler almak yerine, ne tür patlamaya ilişkin yapıldığı dahi anlaşılamayan ve bir delil toplama işlemi niteliğinde olmayan "*gözlem*"e dayalı bir tespitte buldukları, sonucunda da bu tür durumlarda olağan olduğu üzere herhangi bir delile ulaşamadıkları anlaşılmaktadır.

74. Bu nedenle soruşturma mercilerince olay yerinde bulunması muhtemel olan maddi delillerin kaybolmaması yönünde hiçbir tedbir alınmadığı görülmüştür. Bu durum da söz konusu delillerin kaybolmasına neden olduğu yönünde kuvvetli bir şüphe doğurmaktadır.

75. İkinci olarak soruşturma mercileri, yapılan toplantı ve gösteriye ilişkin olarak soruşturmayı derinleştirmemiş; bu konuda başka bir adli ya da idari tahkikat olup olmadığını ve bu eylemlerde görev alan kolluk görevlileri ile mümkünse eylemlere katılan kişilerin açık kimliklerini tespit etmemişlerdir. Başvuru yapmasını şikâyetlerinde ileri sürdüğü gibi söz konusu olaya kolluk görevlilerinin patlayıcı madde kullanmak suretiyle bir müdahalede bulunup bulunmadığını da araştırmamışlardır.

76. Bunun yerine aynı konuda Cumhuriyet Savcısı'nın talimatı üzerine kolluk güçleri tarafından hazırlanan müphem nitelikteki cevap yazısı (bkz. § 19), olay yerinde faaliyet gösteren iş yeri çalışanlarıyla olaydan bir gün sonra yapılan görüşme, 155 polis imdat kayıtları ile olayın gerçekleştiği bölgenin bir bölümünü görüntüleyen kamera kayıtlarından elde ettikleri eksik bilgilerle yetinmişlerdir.

77. Görüşülen kişilerin, sadece "*gösteri yürüyüşünün yapıldığı, ancak herhangi bir patlama ya da yaralanma olayının olmadığı, güvenlik kamera sistemlerinin ise bulunmadığı*" hususlarında beyanda buldukları, kolluk tarafından gösteriye bir müdahalenin yapıp yapılmadığı hakkında ise herhangi bir ifadelerinin bulunmadığı göz önünde bulundurmamışlardır. Ayrıca yapılan bu görüşmenin müdahale yapıp yapılmadığı konusunda yeterli bir kanaate ulaştırarak nitelikte olmadığını değerlendirmemişlerdir.

78. Aynı konuda, 155 polis imdat kayıtları üzerinde de bir inceleme yapmışlar ancak bu incelemenin durumu açıklığa kavuşturmak için yeterli olmadığına kolluk tarafından düzenlenen inceleme tutanağında dahi dolaylı olarak belirtildiğini göz ardı etmişlerdir.

79. Olayın gerçekleştiği bölgede bulunan kavşak ve bulvarı gören kamera kayıtlarını incelediklerinde söz konusu olaylara bir müdahalede bulunulduğu yönünde görüntüye rastlamamışlarsa da anılan kameraların görüş açılarının, başvurunun yaralandığını belirttiği alanı kapsamadığını dikkate almamışlardır (bkz. § 18).

80. Son olarak başvurunun gözünde bulunan ve yaralanmasına neden olan metal cismin niteliğini ve yaralanmanın ne tür bir silahtan kaynaklandığını tespit edilebilmek için de herhangi bir girişimde bulunmamışlardır.

81. Başvurucunun yapılan adli muayenelerinde, bahsedilen cismin gözünden çıkartılabileceğinin (Başvurucu bu cismin gözünden çıkarıldığını ifade etmiş ancak ameliyat notunda yabancı bir cisme rastlanılmadığı belirtilmiş ise de ulaşılabilen diğer belgelerde, bu hususu doğrulayan bir bilgiye rastlanılmamıştır.) belirtildiğini dikkate alarak cismin gaz kapsülü, ateşli silah mermi çekirdeği ya da benzeri patlayıcı maddenin bir parçası olup olmadığını, balistik inceleme yapmak suretiyle tespit etmemişlerdir.

82. Bu konuda yapılacak araştırma sonucunda elde edilecek bilginin, silahın menşeinin ve dolayısıyla failin kimliğinin belirlenmesi ile yaralanma olayının nedeninin ortaya konması bakımından oldukça önem arz ettiğini nazara almamışlar, soruşturmayı bu yönüyle de eksik bırakmışlardır.

83. Açıklanan nedenlerle soruşturmanın, ölümle sonuçlanabilecek nitelikteki olayın nedeni ve sorumlu kişilerin ortaya çıkarılması imkânını zayıflatan, derinliği ile ciddiyeti üzerinde önemli etki gösterecek nitelikte birtakım eksiklikler içerdiği görülmüştür. Soruşturma mercilerince sorumluların tespiti bakımından elde edilmesi mümkün olan delillerin toplanabilmesi için makul olan tüm tedbirlerin alınmadığı dolayısıyla etkili bir soruşturma yürütülmemeye Anayasa'nın 17. maddesi kapsamındaki usule ilişkin yükümlülüğün ihlaline sebep olunduğu kanaatine varılmıştır.

84. Etkili yürütülmediği için herhangi bir ilerleme kaydedilemeyen bu soruşturmaya mevcut hâliyle devam edilmesi durumunda soruşturmada etkili olmak adına en ufak gerçekçi bir şansın bulunduğu söylenemeyeceği; başvurunun da Cumhuriyet Savcılığınca "Daimi Arama" kararı verildiğinin kendisine yazı ile bildirilmesiyle bu durumun farkına vardığı ve etkililiği kalmayan soruşturmaya yönelik olarak yasal süresi içinde bireysel başvuruda bulunduğu sonucuna varılmıştır.

85. Soruşturmanın makul bir özen ve hızla yapılıp yapılmadığı yönündeki değerlendirmeye ilişkin tespit; başvuruya konu olayın kendi koşullarına, soruşturmadaki şüpheli veya sanık sayısına, suçlamaların niteliğine, olayın karmaşıklık derecesine ve soruşturmanın ilerlemesine engel olan unsurlar ya da güçlüklerin bulunup bulunmadığına göre farklılık gösterebilecektir.

86. Burada önemli olan husus, soruşturmanın yürütülmesinde -sonuçta alınan kararın (somut olayda "Daimi Arama") niteliğinin ne olduğunun önemi olmaksızın- özelden başvuru sahiplerinin ve genel olarak da toplumdaki diğer bireylerin hukukun üstünlüğüne olan bağlılığını sürdürmesi ve hukuka aykırı eylemlerin hoş gösterildiği ya da bu tür eylemlere kayıtsız kalındığı görünümünü verilmesinin engellenmesi açısından yeterli hız ve özenin gösterilip gösterilmediğinin ortaya konulmasıdır.

87. Başvuruya konu soruşturma, olayın meydana geldiği 25/6/2011 tarihinde başlamış olup dört yılı aşkın bir süredir sonuçlandırılmamıştır.

88. Soruşturmada son üç yıllık zaman diliminde kolluk tarafından, belirli zaman aralıklarıyla faillerin belirlenebilmesine çalışıldığı yönünde yazılan yazıların Cumhuriyet Savcılığına gönderilmesinden başka hiçbir işlemin yapılmadığı görülmüştür.

89. Dolayısıyla soruşturmanın, derinliği ile ciddiyeti üzerinde önemli etki gösterecek nitelikte birtakım eksiklikler bırakılmasına rağmen bu eksikliklerin giderilmeye çalışılması yerine hukuka aykırı eylemlere uzun bir süredir hoşgörü gösterildiği ya da kayıtsız kalındığı görünümü verecek ve herhangi bir ilerleme kaydedilemeyecek şekilde yürütüldüğü sonucuna varılmıştır.

90. Başvuru, başvuru kişinin soruşturmaya etkili katılımının sağlanıp sağlanmadığı yönünden de ayrı bir değerlendirme yapmayı gerektirmektedir. Somut olaya bu yönüyle bakıldığında soruşturmanın, başvuru kişinin menfaatlerinin korunması için gerekli olduğu ölçüde kendisine açık olduğu ve başvuru kişinin etkili katılımının sağlanmadığının söylenebilmesini mümkün kılan herhangi bir nedenin bulunmadığı kanaatine ulaşılmıştır.

91. Açıklanan gerekçelerle yapılan tüm değerlendirmeler sonucunda Anayasa'nın 17. maddesinde güvence altına alınan usul yükümlülüğü kapsamındaki etkili soruşturma yürütme (delil toplama ile makul hız ve özen gösterme) yükümlülüğünün ihlal edildiğine karar verilmesi gerekir.

3. 6216 Sayılı Kanun'un 50. Maddesi Yönünden

92. 30/3/2011 tarihli ve 6216 sayılı Anayasa Mahkemesinin Kuruluşu ve Yargılama Usulleri Hakkında Kanun'un 50. maddesinin (2) numaralı fıkrası şöyledir:

“Tespit edilen ihlal bir mahkeme kararından kaynaklanmışsa, ihlali ve sonuçlarını ortadan kaldırmak için yeniden yargılama yapmak üzere dosya ilgili mahkemeye gönderilir. Yeniden yargılama yapılmasında hukuki yarar bulunmayan hâllerde başvuru lehine tazminata hükmedilebilir veya genel mahkemelerde dava açılması yolu gösterilebilir. Yeniden yargılama yapmakla yükümlü mahkeme, Anayasa Mahkemesinin ihlal kararında açıkladığı ihlali ve sonuçlarını ortadan kaldıracak şekilde mümkünse dosya üzerinden karar verir.”

93. Mevcut başvuruda etkili bir soruşturma yürütülmemesi nedeniyle Anayasa'nın 17. maddesi kapsamında usul yükümlülüğünün ihlal edildiği tespit edilmiş olmakla, ihlali ve sonuçlarını ortadan kaldırmak için kararın ilgili Cumhuriyet Başsavcılığına gönderilmesine karar verilmesi gerekir.

94. Başvuru, 200.000 TL maddi ve 200.000 TL manevi olmak üzere toplam 400.000 TL tazminat talebinde bulunmuştur.

95. Başvuru hakkında yapılan inceleme sonucunda Anayasa'nın 17. maddesinin esasının ihlal edildiği hususunda bir karar verilmemiş, bununla birlikte etkili soruşturma yürütme yükümlülüğü açısından ihlal edildiğine hükmedilmiştir. Başvuru da uğradığını iddia ettiği maddi zarar ile ilgili olarak Anayasa Mahkemesine herhangi bir belge sunmamıştır. Anayasa Mahkemesinin maddi tazminata hükmedebilmesi için başvuru kişilerin uğradıklarını iddia ettiği maddi zarar ile tazminat talebi arasında illiyet bağı kurulması gerekir. Anayasa Mahkemesine herhangi bir belge sunmayan başvuru kişinin maddi tazminat talebi reddedilmelidir.

96. Anayasa'nın 17. maddesi kapsamında etkili soruşturma (delil toplama) yükümlülüğünün ihlal edilmesinin tespitinin yanı sıra gereğinin yerine getirilmesi için kararın ilgili Cumhuriyet Başsavcılığına gönderilmesine karar verilmesinin, bu konudaki ihmalin giderilmesi bakımından yeterli bir tazmin oluşturduğu kanaatine varılmakla birlikte soruşturmanın makul hız ve özende yürütülme yükümlülüğünün de ihlal edildiğine hükmedilmesi nedeniyle başvuru lehine manevi tazminata karar verilmesi gerekir.

97. Başvurucu, ayrıca yargılama ve vekâlet ücretinin kendisine ödenmesini talep etmiştir. Başvurucu tarafından yapılan yargılama giderinin de başvurucuya ödenmesine karar verilmiştir.

V. HÜKÜM

Açıklanan gerekçelerle;

A. Başvurunun, Anayasa'nın 17. maddesinin üçüncü fıkrasının ihlal edildiği iddiaları yönünden KABUL EDİLEBİLİR OLDUĞUNA,

B. Başvuru konusu olayda Anayasa'nın 17. maddesi kapsamında etkili soruşturma yükümlülüğünün İHLAL EDİLDİĞİNE,

C. 6216 sayılı Kanun'un 50. maddesinin (2) numaralı fıkrası gereğince başvurucuya takdiren net 15.000 TL manevi tazminat ÖDENMESİNE, başvurucunun tazminata ilişkin diğer taleplerinin REDDİNE,

D. Başvurucunun Anayasa'nın 40. maddesinin ihlal edildiği yönündeki şikâyetlerinin ayrıca İNCELENMESİNE GEREK OLMADIĞINA,

E. İhlalin ve sonuçlarının ortadan kaldırılması için kararın bir örneğinin gereği yapılmak üzere Diyarbakır Cumhuriyet Başsavcılığına GÖNDERİLMESİNE,

F. Başvurucu tarafından yapılan 198,35 TL harç ve 1.500 TL vekâlet ücretinden oluşan toplam 1.618,35 TL yargılama giderinin başvurucuya ÖDENMESİNE,

G. Ödemelerin, kararın tebliğini takiben başvurucuların Maliye Bakanlığına başvuru tarihinden itibaren dört ay içinde yapılmasına; ödemede gecikme olması hâlinde bu sürenin sona erdiği tarihten ödeme tarihine kadar geçen süre için yasal faiz uygulanmasına

6/10/2015 tarihinde OYBİRLİĞİYLE karar verildi.

Başkan
Burhan ÜSTÜN

Üye
Serruh KALELİ

Üye
Hicabi DURSUN

Üye
Kadir ÖZKAYA

Üye
Rıdvan GÜLEÇ